

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет філології

Кафедра української мови

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Елементи лінгвоаналізу художнього тексту на уроках української мови»

Освітня програма *«Середня освіта. Українська мова і література»*

(перший (бакалаврський) рівень)

Спеціальність *014 Середня освіта*

Галузь знань *01 Освіта / Педагогіка*

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “27” серпня 2019 р.

м. Івано-Франківськ – 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета і цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Елементи лінгвоаналізу художнього тексту на уроках української мови
Викладач (-і)	Доцент Іванишин Наталія Ярославівна
Контактний телефон викладача	(0342) 59-60-08, 0678814336
Е-mail викладача	nata_ivanyshyn@ukr.net
Формат дисципліни	очна
Обсяг дисципліни	Кредити ЄКТС – 3 (90 год.)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://cee.pnu.edu.ua
Консультації	Обговорення загальнометодологічних і загальнонаукових аспектів курсу, особливостей виконання різних форм робіт. Згідно з графіком консультацій.
2. Анотація до курсу	
<p>Дисципліна «Елементи лінгвоаналізу художнього тексту на уроках української мови» є однією з ключових для формування професійної компетенції майбутніх вчителів-словесників, оскільки зосереджує увагу на проблемі сприймання й декодування художнього тексту. Курс подає основні поняття та категорії лінгвоаналізу, етапи роботи над художнім текстом, зокрема враховує його стильову належність, жанрову специфіку, літературно-художню позицію автора, смислову організацію й особливості мовних засобів на різних рівнях мови. Курс необхідний для майбутніх учителів, які повинні навчити учнів на уроках української мови працювати з текстом, виявляти приховані в ньому смисли, що сприятиме глибшому, точнішому розумінню художнього цілого.</p>	
3. Мета і цілі курсу	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни «Елементи лінгвоаналізу художнього тексту на уроках української мови» є формування у студентів як майбутніх вчителів української мови і літератури професійно зорієнтованих умінь і навичок, пов'язаних з аналізом тексту, зокрема практично осмислити теоретичні питання, що розкривають онтологічні особливості тексту, ознайомити студентів із специфікою, прийомами і технікою лінгвістичного аналізу і на цій основі виробити міцні практичні навички лінгвоаналізу мовних елементів усіх рівнів і тексту в цілому; на основі комплексного аналізу конкретних текстів виявити систему естетичних співфункцій усіх мовних одиниць і їх категорій, що беруть участь у створенні образів у певному тексті як дискурсі; ознайомити студентів із принципами аналізу художнього тексту, навчити враховувати при аналізі тексту його стильову належність; жанрову специфіку, літературно-художню позицію автора; смислову організацію тексту й особливості мовних засобів на різних рівнях мови, що організовують відповідний текст.</p>	
<p>Завдання (цілі):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ вміти проникати в суть твору, виявляти в словесному тексті причини і фактори його ідейно-естетичного, виховного, емоційного впливу; ▪ сформувати вміння на основі комплексного лінгвістичного аналізу простежувати систему естетичних співфункцій усіх мовних одиниць і їх категорій, що беруть участь у створенні образів тексту; ▪ забезпечити вміння бачити й аналізувати реалізовані функціональні можливості мовних одиниць різних рівнів на певних етапах сприймання твору (акустично-візуальному, уявно-поняттєвому, змістово-сюжетному, образно-естетичному); ▪ розвивати творче мислення студентів; ▪ сформувати навички оперування фаховою термінологією у процесі лінгвістичного 	

аналізу художнього тексту;

- виробити навички професійного аналізу різних типів художніх текстів з урахуванням їх мовної і смислової організації;

- виробити навички знаходити, виділяти кожний мовний рівень, сконденсований у тексті: графемний, фонетичний, морфемний, словотвірний, лексичний, фразеологічний, морфологічний, синтаксичний, стилістичний, метричний (якщо є), — та використовувати набуті знання у практичній діяльності вчителя української мови та літератури;

- частково або комплексно (з урахуванням усіх рівнів мови) аналізувати художні тексти — кращі зразки літератури, які вивчаються у шкільному курсі, а також цікаві за змістом і формою твори, що не входять до програми середньої школи.

4. Результати навчання (компетентності)

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен здобути такі **компетентності**:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми в процесі педагогічної діяльності навчання, що передбачає здійснення інновацій у сфері освіти, застосування певних теорій і методів відповідних наук і характеризується невизначеністю умов і вимог, здатність майбутнього фахівця забезпечувати навчально-виховний процес у загальноосвітніх навчальних закладах, що передбачає застосування певних теорій і методів відповідних наук і характеризується комплексністю.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, вироблення власної дослідницької стратегії й реалізації її у професійній діяльності.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області й професійної діяльності вчителя.

ЗК3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології в практичній діяльності.

ЗК4. Здатність бути креативним, застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях.

ЗК11. Здатність до побудови та реалізації власної траєкторії навчання упродовж життя (навчання та самоосвіта), коригування власної професійної діяльності в контексті основних професійних вимог до вчителя.

ЗК12. Здатність виконувати власне дослідження на належному рівні.

ЗК13. Бути критичним і самокритичним.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК1. Здатність активно застосовувати професійно-профільні знання, уміння й навички з мовознавчих, літературознавчих, психолого-педагогічних дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах різних типів із використанням передових освітніх технологій.

ФК3. Здатність вільно оперувати фаховими термінами для виконання професійних завдань.

ФК4. Здатність кваліфіковано застосовувати сучасні принципи, підходи, прийоми і засоби формування комунікативної компетентності учнів закладів середньої освіти.

ФК5. Здатність трансферу сучасних наукових досягнень у загальноосвітні навчальні заклади, у практику викладання української мови та літератури; обміну досвідом професійної діяльності та критичного аналізу власних педагогічних напрацювань.

ФК8. Володіння основними мовознавчими і літературознавчими поняттями, здатність застосовувати їх у процесі аналізу та інтерпретації текстів різних стилів.

ФК11. Здатність використовувати сучасні методологічні засади предметної спеціалізації, теорії й історії української мови та літератури, дисциплін за вибором мовознавчого та літературознавчого спрямування, орієнтуватися в сучасному українському літературному процесі з настановою на практичне втілення в освітньо-професійній діяльності.

ФК15. Здатність кваліфіковано аналізувати навчальні матеріали й добирати посібники й

підручники, які найбільше відповідають цілям і умовам навчання.

ФК18. Здатність проводити дослідницьку роботу, дотримуючись принципів академічної доброчесності

Результати навчання:

ПРН 1–вільно спілкуватися з професійних питань державною мовою усно і письмово, використовувати її для організації ефективної комунікації та навчання;

ПРН 2 – знати і розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію української мови і літератури, вміти застосовувати набуті знання у професійній діяльності;

ПРН 4 – характеризувати регіональні особливості фольклору та діалектного мовлення, застосовувати набуті знання під час проходження відповідних практик та в практичній роботі вчителя;

ПРН 5 – організовувати процес свого навчання і самоосвіти (самостійної роботи); професійно-методичну та навчальну діяльність;

ПРН 10 – аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють;

ПРН 13 – мати навички відбирати навчальний матеріал, що відповідає процесу комунікації й посильний та доступний для учнів різних вікових груп у закладах середньої освіти, передбачити можливі навчальні проблеми, з якими учні можуть зіткнутися на уроці;

ПРН 17 – уміти аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати наукових досліджень у сферах літературознавства, мовознавства, методики навчання фахових дисциплін; оцінювати результати власних наукових досліджень з використанням сучасних методів науки, інформаційних та інноваційних технологій;

ПРН 18 – оцінювати розвиток мовознавчої, літературознавчої думки від давнини до сучасності, знати відомі праці українських і зарубіжних філософів, лінгвістів, культурологів, літературознавців;

ПРН 20–дотримуватися правил академічної доброчесності.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12 (ден.)
практичні заняття	18 (ден.)
самостійна робота	60 (ден.)

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
2	014 Середня освіта (українська мова і література)	2	Дисципліна за вибором

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Вступ. <i>Лінгвістичний аналіз тексту як філологічна наука і навчальна дисципліна</i> Предмет, мета, завдання курсу «Елементи лінгвоаналізу художнього	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Відповід но до списку рекомен дованих джерел	Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати завдання і вправи, указані в	5	Протягом семестру згідно з розкладом занять

<p>тексту на уроках української мови». Становлення і розвиток лінгвістики тексту. Лінгвоаналіз як складова частина лінгвістики тексту. Основні проблеми лінгвістичного аналізу тексту. Різновиди лінгвістичного аналізу тексту. Значення курсу для підвищення якості та ефективності філологічної освіти загалом та роботи вчителя-словесника зокрема.</p>			<p>інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять 2 год., 2 год., 10 год.(ден.)</p>		
<p>Тема 2. Рівні лінгвістичного аналізу тексту та особливості їх вивчення у шкільному курсі української мови Графемний, фонетичний, морфемний та словотвірний рівні аналізу художнього тексту. Лексичний та фразеологічний рівні лінгвоаналізу. Морфологічний та синтаксичний рівні лінгвоаналізу. Стилiстичний рівень лінгвістичного аналізу тексту.</p>	<p>Лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>Відповідно до списку рекомендованих джерел</p>	<p>Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять 2 год., 2 год., 10 год.</p>	<p>5</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять 3</p>
<p>Тема 3. Текст у сучасній лінгвістичній парадигмі. Основні категорії тексту Текст. Значення терміна. Текст як основний об'єкт дослідження таких лінгвістичних дисциплін як «Лінгвістика тексту», «Лінгвоаналіз», «Стилiстика сучасної української мови» та ін. Види текстів та їх властивості. Контекст, підтекст. Засоби текстового зв'язку. Художній текст як</p>	<p>Лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>Відповідно до списку рекомендованих джерел</p>	<p>Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять 2 год., 4 год., 10 год.</p>	<p>5</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять 3</p>

<p>креативне відображення дійсності, як явище словесного мистецтва. Текст у лінгвістиці та інших філологічних науках. Ключове слово у художньому тексті. Оказіональні лексеми у художньому тексті.</p> <p>Текстові категорії. Когезія та когерентність. Цілісність, інформативність, завершеність тексту. Проспекція та ретроспекція як текстові категорії. Імплицитність і текст. Інтертекстуальність як текстово-дискурсивна категорія.</p>					
<p>Тема 4. Характер відбору й організації мовних засобів у тексті</p> <p>Об'єктивні фактори відбору і організації мовних засобів у тексті: епоха, період, час створення тексту; мовна норма; суб'єктивні фактори: належність тексту до певного стилю, жанру; ситуація (фрагмент дійсності, який відображений у тексті); тип викладу (розповідь, опис, міркування); характер персонажів; естетична та ідейна спрямованість твору.</p> <p>Прийоми лінгвоаналізу: візуальне й акустичне сприймання тексту; сегментування; спостереження над мовними елементами всіх рівнів; вибір і систематизація матеріалу відповідно до актуалізованих мовних засобів; лінгвістичний коментар мовних явищ</p>	<p>Лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>Відповідно до списку рекомендованих джерел</p>	<p>Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять</p> <p>2 год., 4 год., 10 год..</p>	<p>5</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять 3</p>

<p>відповідно до специфіки тексту; лінгвістичний експеримент як один із прийомів аналізу тексту; поняття про статистичні прийоми аналізу тексту.</p>					
<p>Тема 5. Особливості лінгвістичного аналізу поетичних, прозових, драматургійних текстів на уроках української мови Визначення жанрової належності поетичного тексту (поема, балада, поезія, сонет, байка тощо). Тематично-ідейний зміст та образна система твору. Озвучення тексту або уривка (читання вголос, прослуховування запису на платівці, магнітофонній стрічці). Мовні засоби, якими досягається ритм, рима, евфонія поетичного тексту. Співвіднесеність мовних засобів і розміру віршованого тексту. Особливості мовного вираження поетичної образності (на мовному матеріалі всіх рівнів). Функції алітерації, оноματοпоетичної лексики тощо. Виявлення її характеристика емоційно забарвлених мовних елементів. Естетична функція поетичного слова. Виділення структурних компонентів тексту: діалоги, монологи, ремарки. Опис і характеристика: мовних прийомів побудови діалогу (комунікативна спрямованість, співвіднесеність лексичних одиниць, особливості синтаксичної структури реплік, їх інтонаційний</p>	<p>Лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>Відповідно до списку рекомендованих джерел</p>	<p>Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять 2 год., 6 год., 10 год.</p>	<p>5</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять 3</p>

<p>малюнок); змістових і мовно-виражальних особливостей побудови монологу; мовних особливостей, ремарок та специфіки ремарок у драматургійних текстах різних авторів; мовних засобів підтексту (якщо він є). Визначення особливостей передачі сюжету, змісту та ідейного задуму у творах драматичного жанру. Створення образності засобами драматургійного тексту. Розміщення образотворчих мовних засобів у тексті драми. Загальна схема лінгвістичного аналізу тексту.</p>					
<p>Тема 6. Комунікативно-смілова структура тексту Сутність, категорії комунікативної лінгвістики. Комунікативно-прагматичний аспект аналізу мовних явищ. ЛАТ у світлі комунікативної парадигми. Пресупозиції. Класифікація форм мовленнєвого спілкування. Діалог і його організація. Непрямі мовленнєві акти та імпліцитна інформація в них.</p>	<p>Лекція, практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>Відповідно до списку рекомендованих джерел</p>	<p>Опрацювати відповідні наукові джерела, виконати завдання і вправи, указані в інструктивно-методичних матеріалах до практичних занять, 2 год., 2 год., 10 год.</p>	<p>5</p>	<p>Протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>Оцінювання здійснюється за національною на ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт «9.3. Види контролю» Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»).</p> <p>Загальні 100 балів включають: Поточне оцінювання – 40б. – коефіцієнт 5 контрольна робота – (10 б) колоквіум – (30 б) залікова робота – (20 б)</p>				

Вимоги до письмової роботи	Концептуально конкретне й емпірично верифіковане висвітлення питань.
Практичні заняття	Оцінюються за п'ятибальною системою.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання всіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають контрольному оцінюванню. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.

Методи контролю

Методи усного контролю – це бесіда, розповідь студента, роз'яснення. Основою усного контролю слугує монологічна відповідь студента (у підсумковому контролі це більш повний, системний виклад) або запитально-відповідна форма – бесіда, у якій викладач ставить запитання і чекає відповіді. Усний контроль, як поточний, проводиться на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі.

Письмовий контроль (контрольна робота, реферат) забезпечує глибоку і всебічну перевірку засвоєння, оскільки вимагає комплексу знань і умінь студента. У письмовій роботі студентів необхідно показати і теоретичні знання, і вміння застосовувати їх для розв'язання конкретних задач, проблем, крім того, виявляється ступінь оволодіння письмовою мовою, вміння логічно, адекватно проблемі скласти свій текст, оцінювати проблему.

Дидактичний тест (тест досягнень) – це набір стандартизованих завдань із визначеного матеріалу, який встановлює ступінь засвоєння його студентами.

Контроль набутих знань і умінь із навчальної дисципліни здійснюється на практичних заняттях та під час перевірки виконаної студентом самостійної роботи шляхом усного чи письмового опитування студента.

Форми контролю: усне опитування згідно із планами практичних занять, самостійна робота, контрольна робота, залікова робота.

7. Політика курсу

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до [Положення 1](#) і [Положення 2](#).

8. Рекомендована література

1. Бацевич Ф. Кочан І. Лінгвістика тексту : підручник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 316 с.
2. Бацевич Ф. С. Нариси з лінгвістичної прагматики : монографія. Львів : ПАІС, 2010. 336 с.
3. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. К. : Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
4. Беценко Т. Актуальні питання філологічного аналізу художнього тексту. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2012. № 3. С. 24–29.
5. Гузенко Н. Лінгвістичний аналіз тексту на шкільному уроці. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2005. №22–23. С. 2—11.
6. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту : навчальний посібник. К. : ВЦ «Академія», 2009. 264 с.
7. Загнітко А. Лінгвістика тексту : науково-навчальний посібник. Донецьк : ДонНУ, 2006. 289 с.
8. Ковалик І. Питання українського і слов'янського мовознавства. *Вибрані праці*. Львів – Івано-Франківськ, 2008. 496 с.
9. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2008. 423 с.
10. Крупа М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту : навч. посібник. Тернопіль :

Підручники і посібники, 2008. 432 с.

11. Лінгвістичний аналіз тексту : словник термінів / Голянич М. І., Іванишин Н. Я., Ріжко Р. Л., Стефурак Р. І. ; за редакцією М. І. Голянич. Івано-Франківськ : Сімик, 2012. 392 с.
12. Мацько Л. Дискурсивний аналіз тексту. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2008. № 9. С. 9-14.
13. Міщук У. Поетична мова як репрезентант мовної особистості (на основі творчості Ліни Костенко та Василя Стуса). *Українська мова*. 2008. №2. С. 89–101.
14. Науменко А. М. Філологічний аналіз тексту (основи лінгвопоетики) : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця : НОВА КНИГА, 2005. 416 с.
15. Редін П. О. Смысловая інтерпретація тексту у вимірі лінгвокомунікативної компетенції. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2012. № 6. С. 36-37.
16. Ситченко А. Морфологічний аналіз художнього твору. *Українська мова та література в загальноосвітній школі*. 2005. №12. С. 11–14.
17. Художній текст – слово – образ: лінгвостилістичний аспект : монографія / [М. І. Голянич, І. О. Бабій, Н. Я. Іванишин та ін.] ; за редакцією М. І. Голянич. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 408 с.

Викладач: кандидат філологічних наук, доцент **Наталія Ярославівна Іванишин**